

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Osnutek

Številka: 0651-11/12-2/2
Ljubljana, 18. 4. 2013

Z A P I S N I K

2. seje Komisije Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport, ki je bila v sredo, 10. aprila 2013, v sobi 209, Ljubljana, Šubičeva 4.

Prisotni:

- predsednik: dr. Zoran Božič
- člani: Mitja Bervar, Rajko Fajt, dr. Janvit Golob, Mirko Kozelj, dr. Radovan Stanislav Pejovnik, Janko Požeznik, Metod Ropret in Branimir Štrukelj.

Odsoten: Tomaž Horvat

Ostali prisotni:

- Miha Klun, dr. Tone Ploj in mag. Marko Filli (RTVSLO), Mirko Petek (Ministrstvo za kulturo).

Dnevni red:

1. Potrditev zapiskov 1. redne in 1. izredne seje komisije
2. Poročilo o delovanju Nadzornega sveta RTV Slovenija v letu 2012
3. Problematika plagiatorstva pri izdelavi diplomskih del, strokovnih ter znanstvenih magisterijev in doktoratov
  - Državni zbor bo 17. 4. 2013 na javni predstavitvi mnenj obravnaval omenjeno problematiko. Vabilo ste prejeli po elektronski pošti.

Ad 1)

Zapisknika 1. redne in 1. izredne seje komisije sta bila potrjena brez pripomb.

Opomba: opozorila komisije s 1. izredne seje v zvezi s problematiko vpisov na Ekonomsko gimnazijo in strokovno šolo Radovljica ter v 2. letnik programa kemijski tehnik in gimnazija na Gimnaziji in srednji kemijski šoli Ruše v šolskem letu 2012-2013 so bila upoštevana.

AD 2)

Komisija se je seznanila s Poročilom o delovanju Nadzornega sveta RTV Slovenija v letu 2012 in januarju 2013, ki ga je v obravnavo v Državni zbor predložil Nadzorni svet RTV Slovenija.

Predstavniki RTV Slovenija, predsednik Nadzornega sveta, namestnik predsednika Programskega sveta in generalni direktor so predstavili informacije o pomembnejših dogodkih, povezanih s poslovanjem javnega zavoda v letu 2012 in pregled po vsebinsko zaokroženih sklopih z ugotovitvami in priporočili Nadzornega sveta za izboljšanje delovanja javnega nacionalnega zavoda iz januarja 2013.

Nadzorni svet, ki je v letu 2012, sredi mandata 2010 - 2014, doživel nekaj sprememb glede svojega članstva, je v skladu s svojimi pristojnostmi pregledal zakonitost in obseg poslovanja. Ugotovil je, da je bilo poslovanje sicer pozitivno, vendar pa obstaja pomembno tveganje glede na strukturo prihodkov in odhodkov. RTV je podlago za svoje programsko delovanje črpal iz sredstev delnic Eutelsata, sicer namenjenih za razvojne projekte. Zaradi nedorečenosti meril za koriščenje sredstev iz kupnine delnic in neustrezne metodologije spremljanja razvojnih projektov, ki ne omogočajo transparentnega in učinkovitega nadzora, je Programski svet že sredi leta 2012 obvezal vodstvo RTV, da pripravi ustrezno pravno podlago. Glede na navedeno in ob seznanitvi s kontinuiranimi poročili notranjih in zunanjih revizorjev je na začetku leta 2013 Nadzorni svet sklenil izvesti razpravo o izhodiščih za spremembo meril in strategije investicij, na podlagi katerih bi javni zavod zmanjšal tveganje za nenamensko porabo sredstev in zavod zlasti pripravil na čas, ko bodo ta razvojna sredstva iz delnic Eutelsata pošla. Do takrat pa Nadzorni svet predlogov novih projektov ne bo obravnaval, za leto 2013 pa je finančni načrt že predvidel digitalizacijo arhiva. Kot je pojasnil predstavnik Ministrstva za kulturo, je pristojno ministrstvo tudi že pripravilo dogovor za začetek gradnje "News centra".

Tveganje pri poslovanju povzroča tudi zmanjšanje deleža sredstev od oglaševanje, deloma zaradi manjše gledanosti deloma zaradi splošnega ekonomskega stanja ter nezadostne prilagodljivosti notranje reorganizacije predvsem na področju kadrovske zmogljivosti, ki se v veliki meri zapolnjuje s honorarnimi zaposlitvami. Vezano na revizijo Računskega sodišča je vodstvo RTV odpravilo kršitve glede pogojev in cenikov za trženje oglaševalskega časa, odprto ostaja še vprašanje glede vračanja preveč izplačanih plač in redne zaposlitve tistih honorarnih delavcev, ki imajo za to pogoje, način izvedbe pa je vodstvo RTV dogovorilo s sindikati.

Komisija je v vprašanjih zlasti opozorila na problem oglaševanja in z njim povezane gledanosti, kako se bo RTV strukturno in strateško prilagodila na nove razmere po prodaji vseh delnic Eutelsata, kako je Zakon za uravnoteženje javnih financ vplival na poslovanje RTV, kaj vključujejo 30 milijonske tožbe, kako bo vodstvo RTV rešilo položaj honorarnih sodelavcev glede na novo zakonodajo. Predstavniki vodstva RTV so pojasnili, da bo prihodnje finančno prestrukturiranje (predvidoma po letu 2015) del odgovora na analizo dosedanje porabe sredstev za program, ki so zajedala v razvojna sredstva in s tem niso doprinesla k dodani vrednosti, ter predvidenih razvojnih investicij. Znižanje RTV prispevka je prineslo 5-odstotno zmanjšanje sredstev za izvedbo rednega programa. Pojasnili so, da je znižanje prispevka negativno vplivalo na finančno načrtovanje zaradi strukture stroškov, določene na podlagi predpisov, zato linearnega znižanja ni bilo mogoče izvesti. Vodstvo RTV je zato opozorilo, da je pravočasna določitev obsega sredstev zelo pomembna, saj lahko zavod tako pripravi ustrezen finančni načrt. Pri možnostih trženja pa je RTV še dodatno izgubila zaradi porasta IP in kabelskih priključkov, saj zakon ne ureja oglaševanja na tujih TV programih s slovenskimi podnapisi. Dodatno finančno breme predstavljajo tudi 30 milijonske tožbe, povezane s SAZAS, glede vračila preplačanih plač pa se je vodstvo z zaposlenimi dogovorilo, da jih bodo vračali mesečno.

Obenem se je pojavilo še vprašanje v zvezi z izvedbo ustavne odločbe glede izplačila tretje četrtine plač z zamudnimi obrestmi.

Člani komisije opozarjajo, da kakovost programa ni odvisna od deleža oglaševanja, ampak od programskih standardov. Državni svetniki poudarjajo, da je nacionalni program zaradi svojega poslanstva razumljivo dražji od komercialnih, zato mora Vlada kot njegova ustanoviteljica financiranju delovanja RTV kot javne institucije posebnega pomena posvetiti strateško pozornost in jo primerno finančno ovrednotiti.

Komisija glede na pomembnost vsebine in namena poročila priporoča, da se poročilo pripravi bolj transparentno, pregledno in ustrezno opremljeno s tabelaričnimi pregledi finančnega poslovanja in načrtovanja.

Komisija se je po predstavitvi poročila in na podlagi razprave v mnenju oprla na svoje sklepe, ki jih je v prejšnjem mandatu sprejela na 58. seji 25.9.2012 ob obravnavi vloge in nalogah RTV Slovenije ob Sklepu Vlade RS o višini mesečnega prispevka za programe Radiotelevizije Slovenija, in sprejela naslednje s k l e p e:

- Vlado RS ponovno opozarja, da ima znižanje prispevka RTV le simboličen učinek za državljane, RTV pa pomembno omejuje pri izvajanju programov,
- Vlado RS poziva, da naj čim prej ustrezno poveča prispevek RTV na ekonomsko opravičeno raven,
- Vlado RS ponovno poziva, naj razmisli, kaj sta substanca in prioriteta RTV Slovenije kot javne ustanove posebnega kulturnega in nacionalnega pomena.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije dr. Zoran Božič.

AD 3)

Komisija je obravnavala problematiko plagiatorstva pri pripravi diplomskih, strokovnih in znanstvenih del ter doktorskih disertacij.

V slovenski javnosti in posledično tudi v strokovnih krogih se že kar nekaj časa pojavlja problematika plagiatorstva dodiplomskih in podiplomskih strokovnih in akademskih del. Vprašanja avtorstva oziroma ustreznega citiranja virov v diplomskih, magistrskih in doktorskih delih so sprožili novinarji v povezavi s preverjanjem kredibilnosti zlasti slovenskih politikov. Rezultati so v javnosti sprožili vrsto vprašanj o kakovosti visokošolskega izobraževanja oziroma posameznih univerz in fakultet, o merilih in standardih pri vrednotenju zaključnih pisnih izdelkov ter v splošnem glede kulture znanstvene kritike.

Uvodoma nekaj definicij pojma plagiat. Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je plagiat tisto, "kar je prepisano, prevzeto od drugod in objavljeno, prikazano kot lastno, navadno v književnosti". Na Fakulteti za management Koper v navodilu študentom glede spoštovanja avtorskih pravic in preprečevanja plagiatorstva pri pripravi zaključnega dela piše, da je plagiat "prikaz dela drugega avtorja kot lastnega, brez navedbe imena pravega avtorja ali brez navedbe vira. Pravno gledano gre za kršitev avtorske pravice, pri kateri si nekdo lasti tuje avtorsko delo. Plagiat je kršitev moralnega upravičenja avtorja do priznanja avtorstva. Avtor ima izključno pravico do priznanja avtorstva na svojem delu." Mnenje Oddelka za pedagogiko in andragogiko

na Filozofski fakulteti: "Plagiat je predstavitev dela ali idej nekoga drugega, kot da je avtorstvo naše lastno, torej ne da bi bil ustrezno prikazan tudi njihov vir. Plagiat je dejanje v nasprotju z akademsko poštenostjo." Glavni in odgovorni urednik revije *Materiali in tehnologije* Inštituta za kovinske materiale in tehnologije v nekem uvodniku pravi: "Plagiat je kraja intelektualne lastnine in dokaz, da avtor ne dosega praga kakovosti, izvirnosti in ustvarjalnosti, ki ga akademske institucije, ki financirajo znanstvene in kulturne dejavnosti, predpisujejo kot merilo za doseg kake akademske stopnje ali usposobljenosti za opravljanje kakega pomembnega dela."

Fakulteta za organizacijske vede v obvestilu študentom o avtorskih pravicah pravi, da naj bodo vse seminarske, raziskovalne in druge naloge, eseji in vsa zaključna dela, ki jih pripravlja študent v okviru študija, študentovo lastno delo. V svojih delih naj študent vedno jasno loči lastne ideje in znanje od informacij, ki jih je pridobil iz drugih virov. "Plagiatorstvo je vsako predstavljanje tujega dela kot lastno. Za opredelitev plagiata obseg plagiata ni pomemben; je lahko en stavek (ključni stavek naloge, misel) ali celotno delo."

Ob preletu nekaterih spletnih strani komisija ugotavlja, da nekatere fakultete in inštitute posebno pozornost namenjajo opozarjanju svojih študentov, da morajo biti pozorni in korektni pri pisanju svojih del, ko gre za uporabo del, študij, mnenj, ugotovitev, dosežkov tujih avtorjev. Druge spet vpeljujejo posebne seminarje o načinih in tehnikah navajanja virov. Vendar pa odvzemi znanstvenih in strokovnih naslovov ter sumi plagiatorstva v zadnjem času izpričujejo problem, ki je lasten tako visokošolskim institucijam kot celotni družbi. Še več. Odkritja plagiatorstva odpirajo nova in zlasti kritična vprašanja ter dileme, ali je slovenski visokošolski sistem dovolj transparenten in varen in ali omogoča dovolj visoko stopnjo samonadzora in samoovrednotenja nosilcev in izvajalcev visokošolskih programov ter vrednotenja in zaščite strokovnih in znanstvenih del.

Komisija ugotavlja, da plagiatorstvo ni odkritje moderne računalniške dobe, saj ga je npr. že rimski pesnik Martial prepoznal kot "ugrabitev idej", Oscar Wilde pa kot "najbolj iskreno obliko laskanja, ki jo povprečje lahko izkaže veličini". Nedvomno pa je "kopiraj in prilepi" najbolj enostaven način prepisovanja oziroma goljufanja, a hkrati tudi najbolj enostaven način za odkrivanje, še zlasti, ko vedno več fakultet za preverjanje identičnosti tekstov uporablja ustrezne računalniške programe. Vedno več fakultet se glede na njihove spletne navedbe pri obveščanju študentov naslanja na merila najprestižnejših univerz, ki imajo do plagiatorstva ničelno toleranco: izključitev in konec akademske kariere. Plagiatorstvo je v akademskem svetu z visokimi standardi najhujša oblika kršitve.

Komisija meni, da plagiatorstvo na splošno odseva odnos do avtorstva, tako lastnega kot tujega, je večplastna problematika in je rezultat njegove umeščenosti v določeno akademsko in družbeno okolje. Slovenija nima univerz oziroma fakultet z zelo vplivno blagovno znamko, ki bi uspešnim študentom same po sebi omogočale dobro plačane službe in obetajočo kariero. Ugotavlja, da so akademski naslovi lahko prestiž, ne zaradi znanj in sposobnosti njegovih nosilcev, ampak le kot neka formalnost za boljše delovno mesto ali funkcijo ali družbeni ugled per se, kar pa je spet povezano z nepravilnostmi, ki se kljub vnaprej določenim pogojem in zahtevam pojavljajo pri zasedbi delovnih mest in funkcij.

Ob vsem povedanem komisija izpostavlja vprašanja, ali je plagiatorstvo v Sloveniji povezano tudi z razmerjem med številom študirajočih na univerzah oziroma na drugih samostojnih visokošolskih ustanovah ter kakovostjo strokovnih in znanstvenih del, kar javnost pogosto označuje kot sistemsko spodbujanje hiperinflacije strokovnih in znanstvenih nazivov. Kako to vpliva na kakovost izobrazbe z vidika njene uporabnosti na raziskovalnem in strokovnem področju ter konkurenčnosti slovenske inteligence v mednarodnih okoljih? Je plagiatorstvo sistemski problem, kot ugotavlja npr. direktorica Inštituta za intelektualno lastnino, ali gre za le "obvezni" odstotek stranskega produkta slabosti visokošolskega sistema in ali je le-ta primerljiv z drugimi univerzami v svetu? Ali imajo visokošolske institucije statistični pregled na zavrnjenimi strokovnimi in znanstvenimi deli na pristojnih komisijah in ali obstajajo analize v razlogov za zavrnitve?

Komisija sicer ugotavlja, da npr. Statut Univerze v Ljubljani določa, da se diplomantu odvzame strokovni oziroma znanstveni naslov, če se po pridobitvi naslova ugotovi, da je diplomant pri zaključnem delu (diplomska naloga, magistrska naloga, doktorska disertacija), v nasprotju z uveljavljenimi načini citiranja v pomembnem delu prikazal avtorska dela drugih avtorjev kot svoje lastno delo, in da zaključno delo, ki je predpisano po študijskem programu (diplomska naloga, magistrska naloga, doktorska disertacija), v pomembnem delu ni rezultat diplomantovega lastnega dela, njegove ustvarjalnosti in dosežkov. Vendar komisija poudarja, da bi morale slovenske univerze in samostojne visokošolske institucije sistemsko nadgraditi oziroma vpeljati strožja merila za nadzor nad avtorstvom strokovnih in znanstvenih del ter določiti strožje posledice. Še večjo pozornost bi morale nameniti ne samo formalizaciji kriterijev in postopkov pri nadzoru in kaznovanju, ampak tudi ozaveščanju in vzgoji študentov glede odnosa do avtorstva in škodljivosti plagiatorstva. Obenem bi se morala akademska skupnost samokritično zavedati, da takšna ravnanja najbolj škodijo njej sami, saj izpodkopavajo njihovo akademsko avtoriteto in integriteto. Pristojne institucije pa bi morale na podlagi konsenza med politično in strokovno javnostjo določiti standarde za ovrednotenje avtorstva in jih vpeljati v vzgojno-izobraževalni proces. Komisija še meni, da je zelo pomembno, da akademska skupnost problem rešuje znotraj in navzven nastopa dosledno kot avtonomna institucija, ne glede na poskuse zlorabe plagiatorstva za politične obračune in uveljavitev interesov posameznikov ali skupin, ki so sicer koristen povod za predstavitev problema javnosti.

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije dr. Zoran Božič. Mnenje komisije bo predstavljeno na javni predstavitvi mnenj o Problematiki plagiatorstva pri izdelavi diplomskih del, strokovnih ter znanstvenih magisterijev in doktoratov, ki bo v Državnem zboru 17.4.2013.

Damijana Zelnik, l.r.
sekretarka

Dr. Zoran Božič, l.r.
predsednik